

**Werkzame structuur-, inhouds- en alliantie-elementen binnen kortdurende
gezinsopname.**

Masterthese orthopedagogiek

Rijksuniversiteit Groningen

PAMA5166

Master Pedagogische Wetenschappen, richting Orthopedagogiek

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Iris van Zwol

S5177146

Eerste beoordelaar: Arjen van Assen

Tweede beoordelaar: Elisa Kupers

Datum: juni, 2024

Woordenaantal: 7483

Samenvatting

Dit onderzoek is verricht bij een zorgorganisatie die intensieve zorg verleent aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Deze organisatie biedt gedurende vijf dagen een gezinsopname aan waarin ouders worden ondersteund in hun opvoedingsvaardigheden. Voor gezinnen met complexe meervoudige problematiek zijn weinig goede effectstudies verricht naar werkzame interventies. Wel zijn er uit onderzoeken een aantal werkzame structuur-, inhouds- en alliantie-elementen naar voren gekomen. Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken welke structuur-, inhouds- en alliantie-elementen positief of belemmerend hebben bijgedragen aan de kortdurende gezinsopname. Doormiddel van een analyse van de zeven interviews met de ouders is gebleken dat er werkzame structuur-, inhouds- en alliantie-elementen terugkomen in de kortdurende gezinsopname die ook in de literatuur worden benoemd. Zo geven de ouders aan dat ze de directheid en de bereikbaarheid van de hulpverleners waarderen en geven ouders aan het fijn te vinden dat de hulpverleners beeldende voorbeelden gebruiken in het contact met de gezinnen. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek zijn een grotere en gevarieerde steekproef waardoor er betere informatie wordt verkregen. Voor de praktijk wordt als aanbeveling gegeven om de informatie die in het schrift aan ouders wordt meegegeven van tevoren duidelijk uit te werken zodat de informatie helder is voor de gezinnen en ze hier thuis mee aan de slag kunnen. Ondanks enige beperkingen biedt dit onderzoek eerste inzichten in wat ouders als positieve en belemmerende structuur-, inhouds- en alliantie-elementen ervaren tijdens de gezinsopname. Ook draagt dit onderzoek bij aan de verdere ontwikkeling van de kortdurende gezinsopname van deze organisatie doormiddel van adviezen voor de praktijk.

Abstract

This research was conducted at a healthcare organization that provides intensive care to families with multiple complex problems. This organization offers family residential care for five days in which parents are supported in their parenting skills. Few good effect studies have been conducted into effective interventions for families with complex multiple problems. However, a number of effective structure, content and alliance elements have emerged from research. The purpose of this study was to investigate which structure, content and alliance elements contribute to short-term family residential care. An analysis of the seven interviews with the parents has shown that there are effective structure, content and alliance elements in the short-term family residential care that are also mentioned in the literature. For example, parents indicate that they appreciate the directness of the employees and the accessibility of care and parents indicate that they like the fact that the care providers use visual examples in contact with parents. Recommendations for further research are a larger and varied sample to obtain better information. In practice, it is recommended that the information given to parents in the notebook be clearly elaborated in advance so that the information is clear to the families and they can work with it at home. Despite some limitations, this study provides first insights into what parents experience as positive and hindering structure, content and alliance elements during family care. This research also contributes to the further development of this organization's short-term family admission through advice for practice.

Gezinnen met meervoudige complexe problematiek

Wat gezinnen met meervoudige complexe problematiek gemeen hebben is dat er sprake is van problemen die de draagkracht van het gezin beperken doordat de problemen in de gezinnen groter worden of zich opstapelen. Hierdoor neemt de kans op kindermishandeling of verwaarlozing toe (Hermanns et al., 2002). Echter is er voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek geen eenduidige definitie (Gilsing et al., 2015). De richtlijnen voor gezinnen met complexe problematiek geven aan dat er geen definitie beschikbaar is op basis van empirisch, wetenschappelijk onderzoek (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2024). Binnen deze gezinnen met meervoudige complexe problematiek zijn duidelijke verschillen aanwezig, waardoor een eenduidige definitie lastig is vast te stellen.

De problemen binnen gezinnen met meervoudige complexe problematiek spelen op meerdere gebieden. Voorbeelden van gebieden waar gezinnen met meervoudige complexe problematiek problemen ervaren zijn; relatieproblemen, schuldenproblematiek, huisvestings- en opvoedingsproblemen. Niet alleen de hoeveelheid problemen is kenmerkend, maar vooral het onderlinge verband tussen de problematiek en de langdurigheid (Baartman & Dijkstra, 1987). Daarnaast zijn deze gezinnen met meervoudige complexe problematiek in sommige gevallen te karakteriseren als gezinnen die sociaal geïsoleerd zijn (Fukkink & Steketee, 2002). Deze gezinnen hebben baat bij hulp op meerdere gebieden tegelijk. Gezinnen met meervoudige complexe problematiek hebben in de meeste gevallen een lange intergenerationele geschiedenis met hulpverlening waarbij ze de hulpverlening kunnen wantrouwen (Steketee et al., 2015; Rots-De Vries et al., 2011).

De richtlijn voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek benadrukt dat het belangrijk is om per gezin te analyseren hoe de probleemsituatie is vormgegeven (Van der Steege et al., 2020). Deze probleemsituaties bedreigen het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen in gezinnen met meervoudige complexe problematiek.

Om tot inzichten en verandering te komen bij gezinnen met meervoudige complexe problematiek kan er een intensief traject worden doorlopen (Organisatie X, 2022)¹. Door intensieve hulpverlening aan te bieden wordt het gezin als geheel op alle levensgebieden ondersteund (Knot-Dickscheit & Knorth, 2019). Een voorbeeld van intensieve hulpverlening is een kortdurende gezinsopname (Organisatie X, 2022).

¹ Gezien de beperkte omvang van de organisatie is de organisatiernaam i.v.m. privacy geanonimiseerd.

Kortdurende gezinsopname

De organisatie uit dit onderzoek is een kleinschalige organisatie die intensieve hulpverlening biedt door middel van een kortdurende gezinsopname. Gezinnen verblijven tijdens de opname vijf dagen op een gezinslocatie. Doordat de hulp kortdurend en intensief wordt aangeboden kan er aandacht zijn voor de alliantie en intensieve begeleiding (Organisatie X, 2022).

De doelgroep waar de organisatie mee werkt zijn gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Deze gezinnen ervaren problemen op verschillende gebieden. Bij deze gezinnen kan er sprake zijn van ADHD, LVB maar ook ASS. Er is sprake van gezinnen uit het gedwongen en uit het vrijwillige kader. In bepaalde gevallen kan er sprake zijn van een dreigende uithuisplaatsing of is voor een mogelijke thuisplaatsing van de kinderen inzicht nodig in de opvoedingsvaardigheden. Het doel van de organisatie is om inzicht te krijgen in de interactiepatronen die tussen gezinsleden zijn ontstaan, het gezin bewust te maken van deze patronen en handvatten te bieden waarmee de patronen omgezet kunnen worden naar constructieve, gezonde patronen. In de methodiek staat beschreven dat de organisatie per gezin kijkt wat er nodig is en handelt vanuit de intrinsieke motivatie van de gezinsleden (Organisatie X, 2022). Dit wordt gedaan door vragen te stellen die gericht zijn op de intrinsieke gevoelens en motivatie van de cliënt. De organisatie beschrijft dat deze intrinsieke motivatie ontstaat wanneer mensen begrijpen en zien wat het probleem is en wat hun aandeel is in dit probleem. Mensen moeten zich bewust worden van hun eigen gedrag, handelen, emoties en gevoelens. Alleen als ouders zicht krijgen in de motivatie van hun eigen handelen kunnen ze hun gedrag, houding en opvoeding ten opzichte van hun kinderen veranderen (Organisatie X, 2022). De intrinsieke motivatie zorgt ervoor dat de gezinsleden zelf voldoende meerwaarde ervaren bij het aangeleerde gedrag. Doordat de gezinsleden hier meerwaarde uit halen wordt het geleerde gedrag herhaald (Schmidt, 1983).

De behandeling tijdens de gezinsopname is gericht op de dynamiek binnen het (gezins)systeem, de dynamiek tussen betrokkenen en het gezinssysteem maar ook de dynamiek tussen betrokken hulpverleners en het gezin. Het doel van de zorg is dat ouders uiteindelijk weer zelf de regie en de verantwoordelijkheid kunnen nemen in de opvoeding. De organisatie wil bereiken dat het gezin inzicht krijgt in de problematiek die er speelt binnen het gezin en daarmee aan de slag gaat. Door de kortdurende gezinsopname zet de organisatie de ouders (weer) in hun kracht als opvoeders (Organisatie X, 2022). Een goede werkrelatie is ook gerelateerd aan de motivatie van de betrokkenen die de hulpverlening ontvangen. Door

deze motivatie is de kans op gedragsverandering groter (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2019).

Effectieve hulpverlening aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek

Als organisaties effectieve hulp willen bieden is het belangrijk dat wat er wordt ingezet als interventie ook het effect heeft wat het behoort te hebben. Echter zijn veel interventies die worden ingezet in de praktijk niet zonder meer aan te duiden zijn als ‘bewezen effectief’. Dit houdt niet in dat de interventies die in de praktijk worden gebruikt slecht zijn, alleen ontbreekt bij deze interventies bewijs voor effectiviteit (NJI z.d-a.).

Uit onderzoek door Van der Steege et al., (2020) komen een aantal kenmerken naar voren van effectieve hulpverlening voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Kenmerken die naar voren zijn gekomen, zijn dat het belangrijk is dat de gezinnen een vaste hulpverlener hebben, er aandacht dient te zijn voor de werkrelatie en dat de hulpverlening zo lang en intensief als mogelijk is, wordt ingezet. Van der Steege et al., (2020) geven aan dat het werken met gezinnen met meervoudige complexe problematiek vraagt om maatwerk. Uit een onderzoek van Visscher et al., (2018) blijkt dat er kennis ontbreekt over de praktijkelementen van interventies voor gezinnen met meervoudige problematiek. Er zijn naar specifieke interventies voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek nog weinig goede effectstudies verricht (Berg-le Clerq et al., 2020). Wel geeft het onderzoek van Visscher et al., (2020-a) aan dat de interventies voornamelijk gericht zijn op het verbeteren van ouderschapsvaardigheden, het terugdringen van probleemgedrag en het voorkomen van uithuisplaatsing van het kind. Ondanks het toenemende bewijs van de effectiviteit van interventies gericht op gezinnen met meervoudige complexe problematiek, ontbreekt gedetailleerde informatie over de inhoud van de interventies.

Werkzame structuur- en inhoudselementen

Om effectieve hulp te bieden aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek is het belangrijk om te weten wat werkzame elementen zijn in de hulpverlening. Er kan in de hulpverlening een onderscheid gemaakt worden tussen werkzame structuur- en inhoudselementen. De structurelementen vormen het kader waarbinnen de interventie wordt uitgevoerd. Voorbeelden van structurelementen zijn de frequentie en de duur van de bezoeken en de mate van intervisie en consultatie. De inhoudselementen hebben betrekking

op de inhoud van de interventie en richten zich specifiek op de elementen die worden aangeboden tijdens de interventie (Visscher et al., 2020-b).

Het gelijktijdig toepassen van werkzame structuur- en inhoudselementen in een interventie zorgt ervoor dat de interventie meer effect heeft. Voor een groot deel hangt een goede interventie af van deze structuur- en inhoudselementen (Visscher et al., 2023).

Op basis van onderzoek zijn diverse algemene werkzame elementen in kaart gebracht. Uit onderzoek van Steketee en collega's (2015) kwam naar voren dat het belangrijk is om de gezinnen met meervoudige en complexe problematiek de ruimte te geven om hun eigen verhaal te vertellen en om respect te tonen voor de visie van de gezinsleden.

Het NJI benoemt een aantal structurelementen die kunnen bijdragen aan de hulpverlening voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Het NJI geeft aan dat het belangrijk is om op meerdere gebieden tegelijk hulp aan te bieden, dat de zorg intensief en langdurig is, maar ook dat de hulp in de omgeving van het gezin wordt aangeboden. Het NJI benoemt dat een aanpak die past bij de problematiek en aansluit bij de hulpvraag, helpt in de ondersteuning van gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Wat nog meer helpend is in de ondersteuning is een goede structurering van de interventie, maar ook een heldere doelstelling, planning en fasering (Berg-le Clerq et al., 2020). Deze intensieve zorg heeft effect op het eigen welzijn, het gezinsleven, werk, sociale contacten maar ook op de relatie tussen ouders (NJI, z.d.-b)

In de taxonomie voor interventies gericht op gezinnen met meervoudige en complexe problemen benoemen Visscher et al., (2020-b) een aantal werkzame inhoudselementen. Visscher et al., (2020-b) benoemen dat het belangrijk is dat er personen uit de sociale omgeving kunnen worden ingezet voor hulp en dat er met ouders wordt gewerkt aan het geven van beloningen en positieve consequenties aan het kind. Ook wordt er benoemd dat het belangrijk is om met gezinnen te werken aan het toepassen van geleerde vaardigheden in vergelijkbare situaties en contexten, inclusief het werken aan het behouden van geleerde vaardigheden (terugvalpreventie) en het toepassen van observaties tijdens de hulpverlening aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek. In deze taxonomie wordt ook benoemt dat kindermishandeling en/of andere onveilige situaties kunnen worden voorkomen door te werken aan verschillende aspecten in en om het gezin.

Werkzame alliantie-elementen

Uit onderzoek van Movisie blijkt dat naast de structuur- en inhoudselementen, de alliantie van hulpverleners en cliënten van groot belang is. Onder alliantie wordt verstaan de professionele samenwerkingsrelatie waarbij er sprake is van een persoonlijke ‘klik’ of band. Het gaat erom dat beide partijen een gemeenschappelijk doel hebben (Heutink et al., 2014). Movisie benoemt dat het als hulpverlener belangrijk is om een vertrouwensband met de cliënt te ontwikkelen. Er is gebleken dat een cliënt met meervoudige complexe problemen gebaat is bij een goede relatie met de professional die de zorg regisseert (Movisie, 2018.) Een goede alliantie is maatgevend voor de resultaten van de hulpverlening (Stam, 2023).

Alliantie kan worden opgedeeld in twee dimensies. Namelijk de emotionele alliantie en de taakalliantie. De eerste dimensie bestaat uit de emotionele alliantie. Dit betreft de emotionele band tussen cliënt en behandelaar. Het bevat onder andere de mate waarin een cliënt zich begrepen en erkend voelt en in hoeverre de cliënt wordt geaccepteerd. De tweede dimensie wordt ook wel de taakalliantie genoemd. Dit is de overeenstemming over de doelen en werkwijze van de behandeling (Elvins & Green, 2008). De alliantie wordt gezien als een belangrijke voorspeller voor de resultaten van de geboden hulp. Hoe beter de alliantie tussen cliënten en hulpverleners, hoe beter de resultaten (Pijnenburg et al., 2019).

Uit het onderzoek van De Greef et al., (2016) blijkt dat Alliantie in de beginfase van het hulpverleningsproces belangrijk is voor goede resultaten. Ook het onderhouden van de alliantie is van belang aangezien verbetering van de alliantie leidt tot betere resultaten. Slechtere resultaten kunnen komen door (blijvende) verslechtering van de alliantie. Uit het onderzoek van De Greef et al., (2016) blijkt dat de alliantie beter is wanneer ouders nog niet eerder hulp hebben gekregen en ouders en hulpverleners positieve verwachtingen hebben over de hulp.

Andere studies die de rol van de alliantie en specifieke technieken van interventies vergelijken, tonen steeds vaker aan dat de effecten van de alliantie op de resultaten van de hulpverlening minstens zo belangrijk of zelfs belangrijker zijn dan de toegepaste technieken (Horvath et al., 2011; Laska et al., 2014). Alliantie en het goed toepassen van opvoedingstechnieken beïnvloeden elkaar wederzijds. Alliantie vormt niet alleen een goede basis voor technieken, maar zorgvuldig uitgevoerde technieken bevorderen ook alliantie (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2019).

Om als professional te zorgen voor een goede alliantie is een constructieve professionele basishouding nodig. Het is belangrijk dat de hulpverlener in het contact persoonlijk, flexibel, gelijkwaardig, respectvol, transparant, duidelijk en vraag- en doelgericht is. Ook is het belangrijk om aan te sluiten bij de krachten van de gezinnen en dat de hulpverlener om kan gaan met wantrouwen en weerstand (Pijnenburg et al., 2019). Met de juiste basishouding zorg je voor een oprechte, gezonde en positieve verbinding met mensen (Movisie, z.d).

Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar welke elementen uit interventies bijdragen aan de hulp voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek (Lammersma, 2023). Er wordt in de literatuur door onderzoek van Visscher et al., (2020-a) beschreven dat er een toenemend bewijs is van de effectiviteit van interventies voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek maar dat er kennis ontbreekt over de praktischelementen van interventies (de verschillende technieken die beoefenaars gebruiken om positieve ervaringen te bevorderen). Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar de werkzame en belemmerende structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen van een gezinsopname. Het doel van dit onderzoek is om op basis van interviews met ouders inzicht te krijgen in wat de werkzame of belemmerende inhouds-, structuur- en alliantie-elementen in de kortdurende gezinsopname zijn, hierdoor zijn de volgende onderzoeksvragen tot stand gekomen:

Welke structuurelementen dragen volgens ouders positief of belemmerend bij aan de uitkomsten van de kortdurende gezinsopname?

Welke inhoudselementen dragen volgens ouders positief of belemmerend bij aan de uitkomsten van de kortdurende gezinsopname?

Welke alliantie-elementen dragen volgens ouders positief of belemmerend bij aan de uitkomsten van de kortdurende gezinsopname?

Methode

Onderzoeksdesign

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van een kwalitatief onderzoeksdesign aan de hand van semigestructureerde interviews. Aan de hand van een kwalitatieve inhoudsanalyse van de interviews met ouders is onderzocht welke structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen volgens ouders positief hebben bijgedragen in de hulpverlening tijdens de kortdurende gezinsopname.

Doelpopulatie en steekproef

De onderzoekspopulatie omvatte alle gezinnen met meervoudige complexe problematiek die hebben deelgenomen aan de kortdurende gezinsopname. Er is in dit onderzoek gewerkt met een aantal inclusiecriteria voor deelname. Deze criteria waren;

- Dat de ouders toestemming hebben gegeven om deel te nemen aan het onderzoek.
- De gezinnen hebben de kortdurende gezinsopname afgerond in de periode van september 2023 tot december 2023.

Er zijn verder geen aanvullende inclusiecriteria (bv. op basis van gezinskenmerken) gehanteerd. De uiteindelijke steekproef bestond uit de gezinnen die de kortdurende gezinsopname hebben afgerond in de periode van september 2023 tot december 2023, hierdoor is er gebruikgemaakt van een gemakssteekproef. Er zijn in totaal zeven gezinnen geïnterviewd. Deze gezinnen bestonden uit vier, tweeoudergezinnen en drie eenoudergezinnen. Gemiddeld hadden gezinnen 2,3 kinderen met een gemiddelde leeftijd van 10 jaar, waarvan de jongste 1 jaar en de oudste 17 jaar.

Onderzoeksvariabelen en instrumenten

Semigestructureerd interview. Het doel van de interviews met ouders die de kortdurende gezinsopname hebben afgerond, was om inzicht te krijgen in de werkzame en belemmerende structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen van de gezinsopname. Gemiddeld duurde een interview 30 minuten. Het interviewformat is toegevoegd in de bijlage. Een aantal onderwerpen die tijdens de interviews met ouders aan bod zijn gekomen, waren: wat waren werkzame elementen tijdens de gezinsopname (Wat waren voor u de positieve punten?), hoe de samenwerking is verlopen (hoe verliep de samenwerking? Wat was hierin positief of wat was hierin voor u minder positief?) en wat eventuele verbeterpunten zouden kunnen zijn voor de gezinsopname (Zou u ook dingen anders doen? zo ja, wat zou u anders doen?).

Procedure

Het onderzoek is geregistreerd bij de ethische commissie van Pedagogische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. Vervolgens zijn de gezinnen die de gezinsopname hebben afgerond in de periode van september tot december 2023, in januari 2024 benaderd voor deelname aan het onderzoek. De gezinnen zijn geïnformeerd over de opzet en het doel van het onderzoek. Aansluitend hebben de gezinnen een toestemmingsformulier ondertekend. Vervolgens zijn de interviews gepland met de ouders. De interviews hebben online via teams plaatsgevonden. Tijdens de interviews zijn de interviewvragen besproken. De data die is verkregen uit de interviews zijn opgeslagen op een beveiligde harde schijf van de Rijksuniversiteit Groningen. Om de gegevens te analyseren is er gebruikgemaakt van Atlas.ti. De gegevens en de resultaten zijn niet herleidbaar naar individuen gerapporteerd. De gezinnen hebben de mogelijkheid om op ieder moment te stoppen met de deelname aan het onderzoek en nemen op geheel vrijwillige basis deel aan het onderzoek.

Analyseplan

Door middel van een inductieve thematische analyse met behulp van het analyseprogramma Atlas.ti zijn de interviews geanalyseerd. De interviews zijn gecodeerd op basis van de werkzame en belemmerende structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen. In de interviews is er gekeken naar overlappende werkzame en belemmerende structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen. Dit is gedaan door eerst deze structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen te coderen en vervolgens overlappende codes die hetzelfde onderwerp bevatten samen te voegen. Vervolgens zijn deze codes geordend op thema. Zo zijn er uiteindelijk een aantal centrale structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen uit de analyse naar voren gekomen. Een aantal elementen die naar voren zijn gekomen waren dat er participerende observaties plaatsvinden, de hulpverlening intensief en langdurig is, maar ook dat er duidelijke verwachtingen richting de gezinnen zijn tijdens de gezinsopname. Het doel van deze methode was om de werkzame en belemmerende structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen volgens ouders van elkaar te onderscheiden. Er is een onderscheid gemaakt tussen belemmerende en werkzame factoren door in de interviews aan de ouders te vragen wat positief heeft bijgedragen aan de hulpverlening maar ook wat de ouders als minder positief hebben ervaren. Er is in dit onderzoek geen gebruik gemaakt van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid.

Resultaten

Op basis van de inhoudsanalyse is er gekeken naar de positieve en belemmerende factoren die door ouders zijn benoemd in de interviews wat betreft de structuur-, inhouds-, en alliantie-elementen. Deze elementen zijn benoemd in tabel 1 en onderverdeeld in een hoofdcategorie. Ouders hebben als positief ervaren dat de hulpverlening intensief wordt aangeboden doordat de gezinnen vijf dagen verblijven op locatie en er langdurig contact is met de hulpverleners, dat er gebruik wordt gemaakt van beeldende voorbeelden en dat de hulpverlening gebruik maakt van participerende observaties. Ouders hebben ook aangegeven het als prettig te ervaren dat de hulpverleners ook na de gezinsopname bereikbaar waren voor hulpvragen, ouders benoemden dat het taalgebruik direct is en aansloot bij het gezin. Wat de ouders als belemmerend hebben ervaren is dat er veel informatie wordt meegegeven die niet altijd even duidelijk is voor de ouders en dat de gezinsopname niet in de eigen omgeving van het gezin is aangeboden. Als er een citaat van een ouder wordt verwerkt in de resultaten, wordt dit aangegeven doormiddel van ouder 1 tot en met ouder 7.

Tabel 1

Inhouds-, structuur- en alliantie-elementen die volgens ouders positief of belemmerend hebben bijgedragen aan de kortdurende gezinsopname.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Elementen
Structuurelementen		<p>Er wordt intensieve hulpverlening aangeboden.</p> <p>De hulpverlening zorgt voor een langdurige follow-up.</p> <p>De hulpverlening wordt niet in de eigen omgeving aangeboden.</p>
Inhoudselementen		<p>De theorie wordt door de hulpverlening vertaald door het gebruik van beeldende voorbeelden.</p> <p>De hulpverlening werkt met participerende observaties.</p> <p>De hulpverlening breekt in, in de gesprekken en neemt deze waar nodig over.</p>
Alliantie-elementen	Emotionele alliantie	<p>De hulpverlening is goed bereikbaar.</p> <p>Er is belangstelling vanuit de hulpverlening richting het gezin.</p> <p>De hulpverleners zorgen ervoor dat het gehele gezin wordt betrokken tijdens de gezinsopname..</p>
	Taak alliantie	<p>De hulpverlening zorgt voor duidelijke verwachtingen richting de gezinnen.</p> <p>De hulpverleners zijn direct en duidelijk in het contact met de gezinnen.</p> <p>De hulpverlening sluit aan bij het taalgebruik van de gezinnen.</p>

Structuurelementen

In dit hoofdstuk van de resultaten worden de structuurelementen besproken die volgens ouders positief of belemmerend hebben bijgedragen aan de kortdurende gezinsopname. Bij de structuurelementen moet er gedacht worden aan intensieve en langdurige hulpverlening maar ook aan waar de hulpverlening wordt geboden.

Een werkzaam structuurelement wat ouders als positief hebben ervaren is dat de zorg intens en langdurig is. De organisatie die de kortdurende gezinsopname aanbiedt is een organisatie die **intensieve hulpverlening** biedt aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Meerdere ouders gaven in de interviews aan dat er veel wordt gesproken met de gezinsleden, er veel wordt geobserveerd en er veel informatie wordt gedeeld. Ouders gaven aan dat er veel op hen afkomt en het een pittige week is, maar deze intensiteit niet als vervelend te ervaren. Door een ouder wordt aangegeven dat vijf dagen intern ideaal is en dat elke week een uurtje hulpverlening niks oplevert.

Ouder 3 benoemde:

“je bent daar wel om echt iets te leren, zeg maar gewoon, dat zijn vrij lange dagen, veel gesprekken om veel stof op te nemen. Ik heb denk ik nog bijna harder gestudeerd daar dan op universiteit, zeg maar qua kennis die wordt geramd, maar juist wel op een hele fijne goede manier..”

Na de gezinsopname is er een **langdurige follow-up** van de organisatie. De organisatie is langdurig bereikbaar voor de gezinnen via bijvoorbeeld de telefoon en er wordt een schrift meegegeven waarin handvatten voor de gezinnen en de theorie die tijdens de gezinsopname is besproken staan beschreven.

Ouder 2 gaf aan :

“En het fijne is dat, de hulpverlener heeft daarna... laat ze je ook niet los. Ze blijft ook wel contact zoeken, ook na die week.”

Meerdere ouders benoemden dat ze de nazorg als prettig hebben ervaren en gaven aan dat ze na de gezinsopname een boekje hebben meegekregen met de verschillende adviezen. Wel benoemden een aantal ouders dat er erg veel informatie wordt gegeven tijdens de gezinsopname en dit voor de gezinnen niet altijd duidelijk in het schrift stond beschreven.

Een ouder gaf aan direct te hebben gevraagd of de hulpverlening de adviezen meer zou kunnen toelichten in het schrift.

Zo gaf ouder 3 aan:

”Ik denk dat er nog wel een slag te slaan is in meegeven van de tips en adviezen die we leren. Alles wordt in een soort kladblok op geschreven. Terwijl ik heb wel het idee dat ze dit verhaal vaker hebben verteld, dus dan, nou kan je dat ook al voorbereiden en klaar hebben en misschien in iets uitgebreidere vorm meegeven.”

Ook geeft de organisatie als follow-up na de kortdurende gezinsopname een overdracht aan vervolghulpverlening als dit in de gezinnen nodig is. Ouder 3 heeft na de kortdurende gezinsopname een IAG traject gevolgd.

Ouder 3 zegt hierover het volgende:

“die heeft natuurlijk ook een overdracht gehad van de organisatie. Hij is ook een dag zelfs erbij geweest of aanwezig geweest, in ieder geval zeg maar om ook te ervaren, zeg maar gewoon hoe dat, hoe dat verliep, de opname dus er is inderdaad en nazorgtraject.”

Een structurelement dat als belemmerend wordt ervaren door ouders is dat de ***hulpverlening niet in de eigen omgeving*** van het gezin wordt aangeboden. De gezinnen die de kortdurende gezinsopname bij de organisatie hebben gevolgd, hebben vijf dagen intern op een gezinslocatie doorgebracht.

Ouder 3 gaf aan:

“Ik denk zelf dat het voor zo’n soort behandeling misschien wel beter is dat je in je eigen bent dan dat je ergens anders bent, want als je ergens anders bent ben je toch anders dan normaal, zeg maar. En als je in je eigen bent dan doe je veel meer ook je ding zeg maar, want je bent gewoon in je eigen.”

Inhoudselementen

In dit hoofdstuk van de resultaten worden de werkzame en belemmerende inhoudselementen volgens ouders besproken. De inhoudselementen gaan vooral over de inhoud van de interventie en richten zich op specifieke elementen die worden aangeboden tijdens de hulpverlening.

Tijdens het uitleggen van de theorie maken de hulpverleners veel gebruik van ***beeldende voorbeelden***, door bijvoorbeeld duplo toe te passen of situaties uit te tekenen.

Verschillende ouders gaven aan dit prettig te vinden. De hulpverleners leggen de theorie uit aan de hand van beeldende voorbeelden en het gebruik van synoniemen. Ouders benoemden dat het hierdoor duidelijk werd wat de hulpverlening bedoelde.

Zo geeft ouder 7 aan:

“ De schommelstoel of het bospaadje of de tijger wat een groot onderwerp was. Maar juist door gebruik van de synoniemen werd het dan voor iedereen te volgen en te begrijpen.”

Meerdere ouders gaven aan dat er tijdens de gezinsopname veel situaties beeldend werden gemaakt. Veel situaties werden uitgelegd en er werd bijvoorbeeld duplo gebruikt om situaties te bespreken en voor te doen. Ook benoemden ouders dat er werd getekend om bijvoorbeeld gezinssituaties helder in kaart te brengen.

Ouder 5 gaf aan:

“De manier waarop ze het doet met de... duplo, maak het heel inzichtelijk. En eh... en dat ze het tekent, uit tekent he, ze tekent veel, ze laat veel zien.”

Een ander inhoudselement dat ouders benoemden die wordt toegepast tijdens de kortdurende gezinsopname zijn **participerende observaties**. De hulpverleners van de organisatie halen veel informatie uit de observaties bij de gezinnen. In de interviews werd door ouders aangegeven dat de hulpverleners niet in een hoekje zaten te observeren maar dat er werd meegedaan aan activiteiten. Een ouder gaf aan dat de hulpverlener mee hielp met bijvoorbeeld het brood smeren, opruimen of puzzelen. De ouder gaf aan dat er ondertussen wel werd geluisterd en werd gekeken wat er allemaal gebeurde in het gezin.

De hulpverlening werkt met de gezinnen aan het herkennen van aanleidingen voor probleemgedrag en ondersteunt de gezinnen bij het wegnemen van deze aanleidingen. Dit doet de hulpverlening door eventueel gesprekken tussen ouder en kind over te nemen wanneer de hulpverlener merkt dat de ouder vastloopt. Meerdere ouders hebben in de interviews benoemd dat de hulpverleners tijdens het observeren tips en adviezen gaven op de momenten dat het een ouder zelf niet lukte in het contact met de jongere. Meerdere ouders gaven aan het fijn te vinden dat de hulpverlener **inbreekt in de gesprekken** en het soms overneemt waar nodig. Ouder 3 gaf in het interview aan dat de hulpverlener aangeeft iets te zien gebeuren in het contact en vroeg of het goed is dat de hulpverlener ingreep in plaats van de ouder. De ouder gaf aan dit als erg prettig te ervaren.

Alliantie-elementen

In dit hoofdstuk van de resultaten worden de positieve en belemmerende alliantie-elementen volgens ouders benoemd. Bij de emotionele alliantie gaat het om de band tussen cliënt en behandelaar. Het bevat onder andere de mate waarin een cliënt zich begrepen en erkend voelt en in hoeverre de cliënt wordt geaccepteerd. Bij de taakalliantie draait het om de overeenstemming over de doelen en de werkwijze van de behandeling.

Emotionele alliantie

Een alliantie-element dat meerdere ouders van belang achtten was de **bereikbaarheid** van de hulpverleners tijdens en na de kortdurende gezinsopname. De hulpverlening stond volgens ouders altijd open voor contact en waren ten alle tijden bereikbaar. Ouder 5 gaf aan dat ze de hulpverlening altijd konden appen met een hulpvraag.

Ouder 5 benoemde:

“We kunnen echt elk moment van de dag appen en dan hebben we ook heel snel contact met ze en zij zien natuurlijk ook wel of het echt op dat moment echt heel erg belangrijk is, of dat het even kan wachten en meestal echt met spoed dingen dan belde de hulpverlener ook gelijk en of ze appte gelijk, dus ja, dat was ja, daar hebben we echt wel heel veel aan gehad.”

Meerdere ouders hebben in de interviews aangegeven dat de hulpverleners van de organisatie **belangstelling** toonden in het gezin en oprechte interesse toonden in de ouders over hoe het gaat. Ouders gaven aan dat de hulpverlening dit deed door iedereen te betrekken en met iedereen in gesprek te gaan.

Ouder 5 zegt hierover:

“Het draait ook niet alleen om de kinderen, maar er werd ook echt gewoon aan mij gevraagd van, hoe gaat het met jou dan?”

Meerdere ouders benoemden dat de hulpverlening ervoor zorgt dat **het hele gezin wordt betrokken** bij de gezinsopname. De hulpverlening betreft het gehele gezin door met elk gezinslid individueel in gesprek te gaan. Ook zorgt de hulpverlening ervoor dat het om het gehele gezin draait. De hulpverlening maakt duidelijk dat het gaat om de interactiepatronen binnen het gezin en dus niet om een persoon. Er is benoemd door ouders dat er veel met de

gezinsleden individueel en in groepsverband is gesproken en dat de ouders dit als prettig hebben ervaren.

Ouder 2 benoemde:

"Daarom wilde onze dochter ook mee, omdat het een wisselwerking was dat ik ook zei, van ja, het is niet alleen jij die dingen anders moet doen, maar ook wij."

taakalliantie

Meerdere ouders gaven in het interview aan dat de hulpverlening **duidelijke verwachtingen** uitspreekt richting de gezinnen. Uit meerdere interviews is gebleken dat de hulpverlening duidelijke afspraken met de gezinnen heeft gemaakt en dat er tijdens de gezinsopname een planning werd gemaakt waardoor de gezinnen wisten wat er van hen werd verwacht.

Ouder 6 gaf aan:

"Er waren gewoon hele duidelijke afspraken die we hadden. En ja, zolang je je daar aan houdt was er ook gewoon niks aan de hand."

Een alliantie-element dat door meerdere ouders als helpend wordt ervaren in de hulpverlening, is dat de hulpverleners **direct en duidelijk** zijn in het contact met de gezinnen en deze manier van werken als positief wordt ervaren. Ouders gaven aan dat er niet om de problemen heen werd gedraaid en de problemen duidelijk werden benoemd.

Ouder 2 zegt hierover:

"Die duidelijkheid was gewoon heel fijn, dat je er niet omheen gaat kletsen of zoetsappig of zo, maar gewoon echt to the point en het was echt heel erg pittig. 'Maar ja, dat was denk ik ook wel het stukje wat ons zo geholpen heeft."

Uit de verschillende interviews blijkt dat de hulpverlening **aansluit bij het taalgebruik** van de jongeren en dat van de ouders. Meerdere ouders gaven aan dat de hulpverleners zich hebben aangepast aan het taalgebruik van bijvoorbeeld de tieners in het gezin.

Ouder 2 gaf bijvoorbeeld aan:

"Wat ik fijn vond aan de hulpverlener was, is dat ze bij ons, wij hebben twee kinderen, zijn hoogbegaafd en ze zijn... alle kinderen zijn hoog sensitief en de jongste heeft een informatieverwerkingsstoornis en dat ze iedereen op zijn eigen niveau wist aan te spreken."

Er wordt door meerdere ouders aangegeven dat de hulpverleners woorden gebruiken die de kinderen in het gezin zeggen maar die professionals niet uit zichzelf zullen benoemen. Door het aansluiten in taalgebruik benoemen meerdere ouders dat dit erg prettig is en ook binnenkomt bij de kinderen omdat 'dezelfde taal' wordt gesproken.

Zo stelde ouder 6:

"Kijk, normale hulpverlening zegt niet van ja he, dat vind je natuurlijk dat je ouders lopen te zeiken. Zij benoemen dat wel gewoon zo, want zo zegt hè, de jeugd dat natuurlijk ook en dat merkte ik wel ook dat onze dochter dat ook wel fijn vond."

Inhoudelijke conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken welke structuur-, inhouds- en alliantie-elementen volgens ouders een positieve of belemmerende rol hebben gespeeld in de kortdurende gezinsopname. Er zijn in totaal zeven interviews gehouden van ongeveer 30 minuten.

In het onderzoek zijn door ouders diverse structurelementen benoemd die van belang zijn in de gezinsopname. In de interviews hebben ouders aangegeven dat de hulpverlening intensief is en dat de hulpverleners langdurig bereikbaar zijn, ook na de gezinsopname. Ouders hebben aangegeven deze punten als positief te ervaren. Wat enkele ouders hebben aangegeven in de interviews is dat de informatie die ze meekrijgen als erg veel wordt ervaren en dat dit voor de ouders niet altijd duidelijk is. Wat ouders ook hebben benoemd is dat de hulp niet in de eigen omgeving wordt aangeboden en hierdoor soms een ander beeld kan worden gevormd. Bovenstaande punten sluiten deels aan bij wat er in de literatuur door Berg-le Clerg et al., (2020) wordt omschreven als werkzame factoren in de hulpverlening voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek.

Uit een onderzoek van het NJI worden door Berg-le Clerg et al., (2020) een aantal structurelementen benoemd die werkzaam zijn in de hulpverlening voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Hierin wordt aangegeven dat het belangrijk is dat de hulpverlening intensief en langdurig is, er op meerdere terreinen tegelijk hulp wordt geboden en de hulpverlening in de eigen omgeving van het gezin plaatsvindt. De organisatie waar dit onderzoek is uitgevoerd biedt intensieve hulpverlening door de vijfdaagse gezinsopname aan te bieden en intensief aan de slag te gaan met de gezinnen. De hulp wordt ook langdurig aangeboden doordat de gezinnen na de gezinsopname contact kunnen blijven zoeken met de organisatie, een schrift met informatie meekrijgen en er een overdracht richting andere hulpverlening in de thuissituatie plaatsvindt.

Echter wordt er door ouders aangegeven dat ze vaak erg veel informatie krijgen van de hulpverlening en deze informatie niet altijd even duidelijk in het schrift wat de gezinnen meekrijgen staat beschreven. Een ouder benoemde dan ook dat de hulpverlening dit van tevoren al enigszins op papier kan zetten zodat de hulpverlening de tijd heeft om dit duidelijk en uitgebreid op te schrijven voor de ouders. Ook bevindt de hulp die door de organisatie wordt aangeboden niet in de eigen omgeving van de gezinnen. Hierdoor sluit de

hulpverlening van de kortdurende gezinsopname niet volledig aan bij wat volgens Berg-le Clerg et al., (2020) werkzame structurelementen zijn in de hulpverlening voor gezinnen met meervoudige complexe problematiek. De gezinnen komen uit heel Nederland naar de organisatie toe voor de gezinsopname. Een van de ouders die de kortdurende gezinsopname heeft gevolgd gaf aan te verwachten dat de gezinsopname nog meer effect zal hebben als de hulpverlening in de thuissituatie van de gezinnen wordt geboden waardoor er geen vertekend beeld kan ontstaan en ouders het geleerde direct in de eigen omgeving kunnen toepassen. In de literatuur wordt aangegeven dat een terugval en in dit geval dat de ouders teruggaan naar de interactiepatronen van voor de kortdurende gezinsopname, worden beïnvloed door directe invloeden. Dit zijn bijvoorbeeld hoge risico situaties zoals emotionele toestanden maar ook omgevingsinvloeden. De aard van het risico verschilt per individu en situatie. Of iemand terugvalt in dergelijk gedrag hangt mede af van de effectieve coping responsen (Hendershot et al., 2009). Wel richt de organisatie die de kortdurende gezinsopname aanbiedt zich op de intrinsieke motivatie. Door de intrinsieke motivatie ervaren de gezinsleden meerwaarde uit het aangeleerde gedrag waardoor ze het geleerde gedrag in andere situaties toepassen en herhalen (Schmidt, 1983).

Ouders hebben in de interviews als werkzame inhoudselementen benoemd dat de hulpverleners de theorie tijdens de opname vertaalden richting de gezinnen met behulp van beeldende voorbeelden en maakte de hulpverlening gebruik van participerende observaties. In de taxonomie voor interventies gericht op gezinnen met meervoudige en complexe problemen worden door Visscher et al., (2020-b) een aantal inhoudselementen benoemd die bijdragen aan de hulpverlening voor mensen met meervoudige complexe problematiek. Zo wordt benoemd dat het belangrijk is dat er personen uit de sociale omgeving kunnen worden ingezet voor hulp en ondersteuning, het belangrijk is om met gezinnen te werken aan het toepassen van geleerde vaardigheden in vergelijkbare situaties en contexten, inclusief het werken aan het behouden van geleerde vaardigheden en het toepassen van observaties tijdens de hulpverlening aan gezinnen met meervoudige complexe problematieken.

De punten die door Visscher et al., (2020-b) worden benoemd sluiten niet volledig aan bij wat ouders in de interviews hebben aangegeven. De sociale omgeving wordt tijdens de kortdurende gezinsopname niet betrokken omdat de gezinnen intern verblijven op de gezinslocatie. Uit de literatuur blijkt dat het sociale netwerk emotionele ondersteuning en praktische hulp kan bieden. Hierdoor wordt de kwaliteit van ondersteuning, zorg en de kwaliteit van leven verbeterd (Zorg voor beter, 2024). Wel wordt er gewerkt aan het toepassen

en het behouden van geleerde vaardigheden in vergelijkbare situaties en contexten. De hulpverleners gaan samen met de gezinnen tijdens de kortdurende gezinsopname aan de slag om ouders weer in de kracht te zetten en voldoende opvoedingsvaardigheden mee te geven zodat ouders thuis verder aan de slag kunnen. Ook wordt er gebruikgemaakt van participerende observaties gedurende de gezinsopname. Ouders hebben aangegeven dat er veel wordt geobserveerd en dat de hulpverlening tijdens het observeren meedraait met waar het gezin op dat moment mee bezig is. Wat Visscher et al., (2020-b) in de taxonomie benoemen over het voorkomen van kindermishandeling en andere onveilige situaties sluit aan bij het doel waarvoor de organisatie hulp aanbiedt aan de gezinnen met meervoudige complexe problematiek, namelijk de ouders weer in de eigenkracht zetten om zo mogelijke verdere problematiek of uithuisplaatsing te voorkomen.

Uit de literatuur weten we dat de emotionele- en taakalliantie belangrijk zijn. Emotionele alliantie bevat de mate waarin iemand zich begrepen en erkend voelt. De taakalliantie gaat over de overeenstemming over de doelen en de behandeling (Elvins & Green, 2008). Uit de interviews is gebleken dat ouders aangeven dat de hulpverlening goed bereikbaar is, de hulpverlening interesse toont in het gezin en ook alle gezinsleden betreft in de hulpverlening, het duidelijk is wat er van de gezinnen verwacht wordt tijdens de gezinsopname en dat de hulpverlening aansluit bij het taalgebruik van de gezinnen. Deze elementen sluiten aan bij wat de literatuur aangeeft dat belangrijk is in de emotionele alliantie. Ouders hebben aangegeven dat ze zich erkend en begrepen voelen. Ouders hebben benoemd dat de hulpverlening interesse toont in hoe het gaat met de gezinsleden en dit erg prettig vonden. Ook sluiten de elementen die ouders in het interview hebben benoemd aan bij de elementen uit de literatuur die belangrijk worden geacht voor de taakalliantie. Ouders hebben benoemd dat er duidelijke plannen worden gemaakt, dat de hulpverlening direct en duidelijk is in contact en de ouders hierdoor weten wat er van hen wordt verwacht.

Al met al blijkt uit de resultaten dat de organisatie tijdens de kortdurende gezinsopname volgens ouders veel positieve elementen toevoegt in de hulpverlening die ook uit de literatuur als werkzaam naar voren zijn gekomen.

Methodologische discussie

Hoewel de resultaten inzicht geven in de ervaringen die de gezinnen hebben gehad tijdens de gezinsopname bij deze organisatie en de positieve en eventueel belemmerende structuur-, inhouds- en alliantie-elementen, zijn er enkele beperkingen binnen dit onderzoek. Als eerste was er sprake van een beperkte steekproef. Er zijn in totaal zeven interviews geanalyseerd waarvan vier interviews beschikbaar zijn gesteld vanuit een vorig onderzoek. Het vorige onderzoek wat is uitgevoerd voor deze organisatie door Delwig (2023) ging meer algemeen in op de tevredenheid van de gezinnen en richtte zich vooral op het behandelperspectief waardoor dat onderzoek niet volledige inzichten gaf in de werkzame of belemmerende structuur-, inhouds- en alliantie-elementen van de gezinsopname.

Wat nog meer ontbrak in het huidige onderzoek was een representatieve steekproef. Er waren geen gezinnen betrokken die negatieve ervaringen of een negatieve uitkomst hebben gehad tijdens de kortdurende gezinsopname bij de organisatie, er zijn alleen gezinnen gesproken die de gezinsopname positief hebben afgerond. Dit kan zorgen voor een vertekend beeld in de resultaten. Doordat er maar zeven gezinnen zijn gesproken en deze gezinnen allemaal een positieve ervaring hebben gehad met de gezinsopname heeft dit als gevolg voor het onderzoek dat het een lage externe validiteit heeft. Er zijn geen inzichten van de gezinnen die een minder positieve ervaring hebben gehad met de gezinsopname van deze organisatie.

Aanbevelingen

Vervolgonderzoek

In het kader van het huidige onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden gegeven. Voor een volgend onderzoek wordt aanbevolen om te werken met een grotere steekproef en om in de steekproef ook gezinnen te betrekken waarbij er sprake is van minder positieve ervaringen tijdens de kortdurende gezinsopname van de organisatie. Door meerdere perspectieven te belichten kan er ook een betere uitspraak worden gedaan over de werkzame structuur-, inhouds- en alliantie-elementen. Om in een vervolgonderzoek gezinnen te betrekken met minder positieve ervaringen kan er in kaart worden gebracht waar eventuele problemen zijn ontstaan gedurende de kortdurende gezinsopname en wat de organisatie hieraan zou kunnen doen. Voor een vervolgonderzoek wordt dan ook als aanbeveling gegeven om de tevredenheid van de gezinnen over de

kortdurende gezinsopname in kaart te brengen en hierin ook gezinnen te betrekken die de gezinsopname minder positief hebben afgerond.

Praktijkaanbevelingen

Op basis van het huidige onderzoek kunnen er een aantal aanbevelingen voor de praktijk worden gegeven. Een aanbeveling voor de praktijk is om van tevoren enige behandeladviezen te structureren waar de gezinnen mee kunnen starten. De gezinnen gaven aan de informatie die ze krijgen als prettig te ervaren maar dat dit soms erg veel is en niet altijd even duidelijk is voor de ouders. De hulpverlening zou de informatie van te voren uitgebreider in het schrift kunnen opschrijven zodat dit voor ouders duidelijk is en ze hier thuis mee verder kunnen. Ook gaven gezinnen aan dat het eventueel werkzamer zou zijn om hulpverlening in de thuissituatie aan te bieden. Uit de literatuur komt naar voren dat het werkzaam is om hulpverlening aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek in de thuissituatie aan te bieden (Berg-le Clerq et al., 2020). Echter biedt de organisatie uit dit onderzoek hulpverlening aan op locatie en niet in de thuissituatie. De hulpverlening thuis aanbieden is in dit geval voor de organisatie ook niet mogelijk. Wel zou de organisatie wat in de taxonomie door Visscher et al., (2020b) wordt benoemd, zich kunnen richten in de nazorg op het werken aan het behouden van geleerde vaardigheden om terugval te voorkomen. In het onderzoek van Mehlkopf (2008) wordt benoemd dat verbeteringen in de praktijk uiteindelijk vaak tijdelijk zijn en lastig te realiseren. De reden hiervoor is dat er uiteindelijk mogelijk verschillende interpretaties zijn hoe technieken toe te passen in de hulpverlening maar ook met de persistentie in het gedrag van ouders. Het schrift wat wordt meegegeven kan ervoor zorgen dat de gezinnen thuis verder kunnen met de adviezen die zijn gegeven als er geen nazorg wordt geboden door andere hulpverlening.

Ouders benoemden in de interviews dat je, je in een andere setting toch anders gedraagt. Hier zou de organisatie zich nog in kunnen ontwikkelen door eventuele nazorg ook in de thuissituatie aan te bieden en daar observaties uit te voeren, zo voorkom je verschillende interpretaties van de hulp en voorkom je dat ouders terugvallen in oude patronen. Door de adviezen voor de gezinnen goed op papier te zetten, de adviezen voor vervolg hulpverlening zo uitgebreid mogelijk over te dragen en daarin de aanpak van de organisatie mee te nemen en zoals de ouders in dit onderzoek hebben aangegeven dat de hulpverleners bereikbaar blijven voor eventuele hulpvragen, kan er worden gewerkt aan het behouden van de geleerde vaardigheden zodat de gezinnen dit in de eigen situaties kunnen blijven toepassen.

Hoewel nader onderzoek nodig is, biedt dit onderzoek eerste inzichten in de ervaringen van de gezinsopname en de positieve en belemmerende structuur-, inhouds- en alliantie-elementen van de kortdurende gezinsopname bij de organisatie van dit onderzoek.

Dit onderzoek draagt bij aan de ontwikkeling van de kortdurende gezinsopname bij deze organisatie in de hulpverlening aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek. Zo is duidelijk geworden wat de positieve elementen in de hulpverlening waren volgens ouders en wat eventueel volgens ouders anders zou kunnen. Het onderzoek zorgt ervoor dat de organisatie inzichtelijk krijgt in wat ze op dit moment allemaal al toepassen, wat werkzaam is in de hulpverlening aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek en wat ze nog zouden kunnen toevoegen aan werkzame elementen.

Bronvermelding

- Baartman, H. & Dijkstra, J. (1987). Multi-problem gezinnen, II: de opvoedingsproblematiek. In: Tijdschrift voor Orthopedagogiek. 25, p.2-20.
- Berg-le Clerq, T., Rooijen, K. van & Zoon, M (2020). *Wat werkt in de hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problemen?* Utrecht: NJI.
- De Greef, M., Pijnenburg, H., Van Hattum, M., McLeod, B. D., & Scholte, R. H. J. (2016). Parent-Professional Alliance and Outcomes of Child, Parent, and Family Treatment: A Systematic Review. *Journal Of Child And Family Studies*, 26(4), 961–976. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0620-5>
- Delwig, N. (2023). Kortdurende gezinsopnamen bij organisatieX: welke factoren worden meegewogen in het behandelperspectief?. RUG.
- Elvins, R., & Green, J. (2008). The conceptualization and measurement of therapeutic alliance: An empirical review. *Clinical Psychology Review*, 28(7), 1167–1187. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2008.04.002>
- Fukkink, R en M. Steketee (2002). *De aanpak van sociale uitsluiting in gezinnen met jonge kinderen*. South Harrow: Home Start International.
- Gilsing, R. Jansma, A. Steketee, M. (2015). Wat werkt bij multiprobleemgezinnen? Verwey-Jonger instituut. <https://www.movisie.nl/publicatie/wat-werkt-multiprobleemgezinnen>
- Hendershot, C. S., Marlatt, G.A., George, W.H. (2009). Relaps prevention and the maintenance of optimal health. In S. A. Shumaker, Ockene, J.K., Riekert, K.A. (Ed.), *The handbook of health behavior change* (3 ed., pp. 127-149). New York: Springer Publishing Compagny.
- Hermanns, J., Mordang, H., & Mulder, L. (2002). Jeugdhulp thuis. Een alternatief voor uithuisplaatsing. *Amsterdam swp*. het bereiken van gezinnen in probleemsituaties. *Utrecht: Verwey-Jonker Instituut*.
- Heutink, L., Kallen, D., Van Brandenburg, M., Nijssen, M., De Greef, M., & Van Hattum, M. (2014). Alliantie. *Maatwerk*, 15(5), 25–27. <https://doi.org/10.1007/s12459-014-0078-8>
- Horvath, A. O., Del Re, A. C., Flückiger, C., & Symonds, D. (2011). Alliance in individual psychotherapy. *Psychotherapy*, 48(1), 9–16. <https://doi.org/10.1037/a0022186>
- Knot-Dickscheit, J. , & Knorth, EJ (2019). *Gezinnen met meervoudige en complexe problemen: Theorie en praktijk* . (Ortho-Reeks). Lemniscaat.
- Lammersma, L (2023). *De effectiviteit van praktische ondersteuning bij gezinnen met zware opvoedproblematiek en gezinnen met meervoudige en complexe problemen*. <https://gmwpublic.studenttheses.ub.rug.nl/1572/>
- Laska, K. M., Gurman, A. S., & Wampold, B. E. (2014). Expanding the lens of evidence-based practice in psychotherapy: A common factors perspective. *Psychotherapy*, 51(4), 467–481. <https://doi.org/10.1037/a0034332>
- Mehlkopf, P.J. (2008). Een kwestie van goed regelen: Over multiprobleemgezinnen, coördinatie van zorg en gezinscoaching. handreiking bij implementatie. Gouda, The Netherlands: JSO Expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding

- Movisie. (2018, 27 maart). *Cliënt en professional: 5 aanbevelingen voor een stevige alliantie*. Geraadpleegd op 3 april, 2024, van <https://www.movisie.nl/artikel/client-professional-5-aanbevelingen-stevige-alliantie>
- Movisie. (z.d). *Online training: Reflecteer op je professionele basishouding*. Geraadpleegd op 4 januari, 2024, van <https://www.movisie.nl/training/online-training-reflecteer-je-professionele-basishouding>
- NJI. (z.d-a.) *Werken aan effectiviteit*. Geraadpleegd op 24 april, 2024, van <https://www.nji.nl/effectieve-jeugdhulp/werken-aan-effectiviteit>
- NJI. (z.d-b). *Zorgintensieve gezinnen*. Geraadpleegd op 24 april, 2024, van <https://www.nji.nl/zorgintensieve-gezinnen>
- Organisatie X (2022). *Interventiebeschrijving*
- Pijnenburg, H., De Greef, M., Scholte, R., & Van Hattum, M. (2019). Werken met multiple allianties in gezinnen met meervoudige en complexe problemen. In *Gezinnen met meervoudige complexe problemen* (pp. 154–168). <https://www.narcis.nl/publication/RecordID/oai%3ARepository.ubn.ru.nl%3A2066%2F21373>
- Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (2019, 14 maart). *effectief inzetten - opvoedingstechnieken - Richtlijn Ernstige gedragsproblemen*. Geraadpleegd op 4 januari, 2024, van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/ernstige-gedragsproblemen/opvoedingstechnieken/effec-tief-inzetten/>
- Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (2024, 4 januari.) *Gezinnen met meervoudige complexe problemen*. Geraadpleegd op 14 februari, 2024, van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/gezinnen-met-meervoudige-en-complexe-problemen/>
- Rots-De Vries, M. C., Goor, I. van de, Stronks, K., & Garretsen, H. (2011). *Evaluation of an assertive outreach intervention for problem families: Intervention methods and early outcomes*. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 25(2), 211–219.
- Schmidt, H. (1983). Intrinsieke motivatie en studieprestatie: enkele verkennende onderzoeken. *Pedagogische Studiën*, 60, 385-395.
- Stam, C. (2023, 24 februari). *Goede relatie met cliënt leidt tot goede hulp*. *Zorg+Welzijn*. <https://www.zorgwelzijn.nl/goede-relatie-met-client-leidt-tot-goede-hulp/>
- Steege, M. van der, Veld, D. de, & Zoon, M. (2020). *Richtlijn Multiprobleemgezinnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Utrecht: NVO, BPSW en NIP.
- Steketee, M., Jansma, A. & Gilsing, R. (2015). *Wat werkt bij multiprobleemgezinnen? Ervaringen uit Rotterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut
- Visscher, L., Evenboer, E., Knot-Dickscheit, J., Veerman, J. W., Yperen, van, T., Sondeijker, F., Scholte, R., van Dam, C., Reijneveld, M., & Jansen, D. (2020-b). *Taxonomie voor interventies gericht op gezinnen met meervoudige en complexe problemen*.
- Visscher, L., Evenboer, E., Reijneveld, M., Scholte, R. H. J., & Jansen, D. (2023). *Gezinnen met meervoudige en complexe problemen*. *Kind & Adolescent Praktijk*, 22(3), 24–30. <https://doi.org/10.1007/s12454-023-1254-6>

Visscher, L., Jansen, D. E. M. C., Evenboer, K. E., van Yperen, T. A., Reijneveld, S. A., & Scholte, R. H. J. (2020-a). Interventions for families with multiple problems: Similar contents but divergent formats. *Child & Family Social Work*, 25(1), 8-17.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12646>

Visscher, L., Jansen, D., Evenboer, E., van Yperen, T., Reijneveld, S., & Scholte, R. H. J. (2018). *Interventions for families with multiple problems: insight into their similarities and differences*. Abstract van 15th International Biennial EUSARF Conference, Porto, Portugal.

Zorg voor beter. (2024, 17 januari). Aan de slag met het sociale netwerk. Geraadpleegd op 29 mei, 2024, van
<https://www.zorgvoorbeter.nl/tools/wegwijzer-aan-de-slag-met-sociale-netwerken>

Bijlage

Format interview vragen

Welkom

Fijn dat u met mij dit gesprek wilt aangaan. Gaat u ermee akkoord dat het gesprek wordt opgenomen?

- Heeft u het toestemmingsformulier gelezen en bent u hiermee akkoord?

Hoe zou u het traject bij de organisatie omschrijven?

- Wat heeft voor u gewerkt?
- Wat waren voor u de positieve punten?
- Zou u ook dingen anders doen? Zoja wat zou u anders doen
- Hoe verliep de samenwerking? Wat was hierin positief of wat was hierin voor u minder positief?
- Hoe was het contact met de hulpverleners van de organisatie, wat was hierin helpend?

Heeft u eerdere hulpverlening gehad?

- In hoeverre verschilt de hulpverlening met de hulp van Mereo.
- Wat waren deze verschillen?

Hoe ervaart u de nazorg?

- Heeft u voldoende handvatten gekregen?

Zijn er dingen waar u nu nog steeds tegenaan loopt?

- Zoja welke dingen zijn dit
- Kunt u omschrijven welke hulp u hiervoor nog nodig zou hebben of wat de organisatie hierin had kunnen betekenen?